

Warszawa, 06-02-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.7033.2.2023.AMB

**Pan
Przemysław Czarnek
Minister Edukacji i Nauki
Ministerstwo Edukacji i Nauki
ePUAP**

Szanowny Panie Ministrze!

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpływają pisma Wnioskodawców dotyczące zasad rekrutacji na uczelnie wyższe w roku akademickim 2023/2024.

Wnioskodawcy zwracają uwagę, że uczelnie wyższe, w przyjętych na rok akademicki 2023/2024 zasadach rekrutacji, nie uwzględniają różnic, jakie występują między maturą w formule z 2015 roku oraz maturą w nowej formule, do której abiturienti będą przystępować od tego roku. Wnioskodawcy wskazują, że egzaminy w formule z 2015 r. i tej z 2023 r., choć nie wykazują znacznych różnic, jeśli chodzi o techniczne aspekty egzaminowania, to znacznie się różnią pod względem merytorycznym. Związane jest to z zasadniczą zmianą zakresu wymagań nowej

podstawy programowej, która dotyczy m. in. egzaminu z języka polskiego¹. W konsekwencji Wnioskodawcy za zasadne w perspektywie zapewnienia równych szans w rekrutacji na uczelnie wyższe uważają uwzględnienie powyższych różnic w sposobie oceniania wyników matur w procesie rekrutacji na uczelnie wyższe.

Mając na uwadze powyższe, pragnę wskazać, że Rzecznik Praw Obywatelskich dostrzega, że zgodnie z art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574 ze zm.; dalej jako: p.s.w.n.), uczelnia ustala warunki, tryb oraz termin rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji oraz sposób jej przeprowadzenia. Ustawodawca zastrzegł, że podstawą przyjęcia na studia pierwszego stopnia lub jednolite studia magisterskie są wyniki: (1) egzaminu dojrzałości; (2) egzaminu maturalnego; (3) egzaminu dojrzałości lub egzaminu maturalnego i egzaminu lub egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie; (4) egzaminu dojrzałości lub egzaminu maturalnego i egzaminu lub egzaminów zawodowych. Niemniej to uczelnia ustala, jakie wyniki stanowią podstawę przyjęcia na studia, i podaje do wiadomości publicznej w terminie wskazanym w ustawie.

Nie negując autonomii uczelni wyższych w zakresie ustalania zasad rekrutacji nie należy zapominać, że art. 70 ust. 4 Konstytucji RP stanowi, iż władze publiczne zapewniają obywatelom powszechny i równy dostęp do wykształcenia. Każda zmiana przepisów dotyczących przeprowadzania egzaminów maturalnych prowadzi do zróżnicowania dostępu do uczelni wyższych. Organizacja egzaminów zewnętrznych powinna gwarantować możliwie obiektywne wyniki, które będą mogły stanowić podstawę rekrutacji do szkół. Wyniki na świadectwie mogą być wykorzystane przy rekrutacji w różnych latach, nie tylko w tym roku, w którym odbywał się egzamin. **Nie można dopuścić do sytuacji, że wyniki egzaminów różnych roczników staną się nieporównywalne, zaś o przyjęciu na wybrany kierunek studiów zdecyduje nie wiedza i umiejętności kandydata, ale rok uzyskania świadectwa dojrzałości².**

Wobec tego, a także mając na uwadze nieodległy termin egzaminów maturalnych, **za zasadne uważam wypracowanie takich rozwiązań prawych, które umożliwią zniwelowanie owych różnic w poziomach matur na etapie rekrutacji na uczelnie**

¹ Kwestia wymagań egzaminacyjnych, które w ocenie części środowiska nauczycieli są zbyt wygórowane i wprowadzone bez odpowiedniego wyprzedzenia, została przeze mnie podniesiona w wystąpieniu do Pana Ministra z dnia 4 marca 2022 r.

² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 września 2013 r., sygn. akt K 35/12.

wyższe. Jednym z mechanizmów, który mógłby się okazać przydatny w tym celu, jest uwzględnianie w procedurze rekrutacyjnej wyników egzaminu maturalnego w skali centylowej.

Obowiązek podawania wyników matur, również w skali centylowej w przypadku części pisemnej egzaminu, wynika z art. 44zzk ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r. poz. 2230). W literaturze przedmiotu wskazuje się, że skala centylowa pozwala na „precyzyjne wskazanie, jaki jest poziom umiejętności i wiedzy danego ucznia na tle jego rówieśników wypełniających dany arkusz testowy” (zob. M. Pilch, *Ustawa o systemie oświaty. Komentarz*, LEX 2015). Ponadto, Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich w swojej opinii w zakresie wprowadzenia od 2015 r. na świadectwach maturalnych wyniku w skali centylowej uznała, że „[w]prowadzenie tej dodatkowej skali uwolni szkoły wyższe od dotychczasowego dylematu odnoszenia do siebie surowych wyników kandydatów na studia rekrutowanych na podstawie wyników egzaminów maturalnych o istotnie różnym poziomie trudności – rekrutacja stanie się prostsza i bardziej obiektywna” (zob. Centralna Komisja Edukacyjna, *Informator o egzaminie maturalnym od roku szkolnego 2014/2015*, Warszawa 2013, s. 19).

Należy też zaznaczyć, że ustawodawca, wskazując w art. 70 ust. 3 p.s.w.n. podstawę kwalifikacji na uczelnie wyższe, nie zawęży jej jedynie do wyników matury podanych w skali procentowej. Stąd uczelnie, w mojej ocenie, winny w procesie rekrutacji uwzględniać oba rezultaty.

Uwzględnianie w procesie rekrutacji na uczelnie wyższych także wyników maturalnych w skali centylowej, w szczególności w sytuacji dynamicznych zmian w zakresie podstawy programowej, miałyoby istotne znaczenie z perspektywy zapewnienia konstytucyjnie gwarantowanej zasady równości szans w dostępie do nauki poprzez zagwarantowanie kandydatom na uczelnie wyższe podobnych warunków rekrutacji.

Niestety, z napływających sygnałów wynika, że w praktyce w procesie rekrutacji nie uwzględnia się wyników matur w części prezentującej rezultaty w skali centylowej, a

kwalfikacja kandydatów zasadniczo odbywa się w oparciu o ilość punktów zdobytych na egzaminie³.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska w niniejszej sprawie.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

- 1. Pan Adam Niedzielski**
Minister Zdrowia
ePUAP
- 2. Pan prof. dr hab. inż. Arkadiusz Mężyk**
Przewodniczący Konferencji
Rekordów Akademickich Szkół Polskich
Uniwersytet Warszawski
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa
ePUAP
biuro@krasp.org.pl

³ W przeszłości RPO zwracał uwagę na ten problem w kontekście rekrutacji na uczelnie medyczne, <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/stopien-trudnosci-matury-ma-znaczenie-rpo-wystapil-do-ministra-zdrowia-i-konferencji-rektorow>, dostęp: 31.01.2023 r.